

DECLARAȚIE

DOAR GUVERNAREA ȘI SISTEMUL JUDICIAR SUNT RESPONSABILI PENTRU EȘECURILE DIN JUSTIȚIE

11 iulie 2018

Organizațiile membre ale Platformei Naționale a Forumului Societății Civile al Parteneriatului Estic, semnatare ale prezentei Declarații, își declară profunda îngrijorare și indignare în legătură cu eschivarea Guvernării actuale de la responsabilitatea pentru eșecul reformei justiției și plasarea acesteia pe partenerii de dezvoltare și societatea civilă.

La 5 iulie 2018, Parlamentul European a adoptat [rezoluția referitoare la criza politică din Moldova ca urmare a invalidării alegerilor locale de la Chișinău](#). Parlamentul European, printre altele, și-a exprimat profunda îngrijorare față de deteriorarea și mai gravă a standardelor democratice în Moldova, dar și în raport cu lipsa de independență a sistemului judiciar, solicitând Comisiei Europene să suspende sprijinul bugetar și macrofinanciar pentru Republica Moldova. [Înaltul Reprezentant pentru Afaceri Externe și Politică de Apărare, Federica Mogherini](#), a confirmat decizia de a suspenda achitarea primei tranșe din asistența macro-financiară rezervată Republicii Moldova.

La 6 iulie 2018, Ambasadorul Uniunii Europene (UE) și ambasadorii statelor membre UE la Chișinău s-au întâlnit cu Prim-Ministrul Pavel Filip și membrii guvernului pentru a-i informa despre poziția UE după invalidarea alegerilor din Chișinău. După întâlnire, [Delegația a emis un scurt comunicat](#).

[La 7 iulie 2018, Guvernul a emis un comunicat de presă](#) cu precizări proprii cu privire la întâlnirea din 6 iulie. Potrivit comunicatului de presă, rezoluția din 5 iulie 2018 este incorectă față de Guvern și politizată, menționând că „[...] toate angajamentele privind primirea finanțării din partea UE au fost îndeplinite, iar decizia de amânare a finanțării este nejustificată și reprezintă o imixtiune în politica internă a Republicii Moldova”. Mai mult, în comunicat se menționează că Prim-ministrul a atenționat Ambasadorii UE că **„dacă lucrurile nu merg încă așa cum trebuie în domeniul justiției, este responsabilitatea, atât a Guvernului, cât și a partenerilor europeni și a reprezentanților societății civile care au participat la realizarea reformei justiției”**. De asemenea, Prim-ministrul a constatat că informațiile pe care le transmite Delegația UE la Chișinău oficialilor europeni sunt incomplete și a rugat ca „această abordare să fie revăzută, iar notele transmise să fie obiective”.

În acest context, ne exprimăm profunda îngrijorare și indignare cu privire la:

- modalitatea în care a ales Guvernul și Guvernarea în ansamblu să reacționeze la rezoluția Parlamentului European din 5 iulie 2018 și la poziția UE cu privire la invalidarea rezultatelor alegerilor din mun. Chișinău exprimată de Ambasadorii UE acreditați în Republica Moldova, precum și limbajul fără precedent la care a recurs un oficial de rang înalt al Republicii Moldova, aducând învinuiri tendențioase cu privire la modul de informare a oficialilor europeni de către Delegația UE de la Chișinău, dând chiar instrucțiuni diplomaților străini ce tip de informații să transmită aceștia instituțiilor UE. Remarcăm că astfel de practici îngrijorătoare de comunicare sunt inadmisibile în conformitate cu uzanțele diplomatice și neconforme spiritului relațiilor bilaterale și a valorilor prevăzute de Acordul de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, punând în pericol bunele relații cu un partener cheie pentru dezvoltarea durabilă a țării, și

- eschivarea Guvernării de la responsabilitatea pentru starea de lucruri în justiție, pasând responsabilitatea pentru eșecurile reformei în justiție către partenerii de dezvoltare și reprezentanții societății civile. Sunt inacceptabile remarcile cu privire la responsabilitatea partenerilor europeni și a societății civile pentru lipsa progreselor în justiție, care nu au fost realizate de deplin în principal din cauza lipsei voinței politice sau, și mai rău, din cauza existenței unei voințe politice proaste. Aluziile tendențioase ale Prim-ministrului precum că reforma justiției a eșuat din cauza implicării societății civile sugerează lipsa de respect față de un principiu fundamental al oricărei democrații - transparența decizională prin implicarea societății civile, dar și lipsa unei înțelegeri clare cu privire la rolul societății civile într-o societate democratică și a calității transparenței decizionale în Republica Moldova. Luarea deciziilor de interes public fără implicarea societății civile este un atribut al regimurilor autoritare.

Suntem nevoiți să atragem atenția Guvernării și opiniei publice la faptul că responsabilitatea pentru reformele în justiție este doar a autorităților naționale – Parlamentul, Guvernul și, în mare măsură, a sistemului judiciar. Guvernul, majoritatea parlamentară și Guvernarea actuală în ansamblu poartă cea mai mare responsabilitate prin ne-promovarea reformelor sistemice și a politicilor menite să asigure funcționarea independentă a justiției și a instituțiilor de drept, libere de influența grupurilor economice și politice afiliate. De asemenea, acestea poartă responsabilitatea prin neutilizarea tuturor instrumentelor pe care le are Guvernul și Parlamentul pentru a preveni implementarea unor decizii judecătorești care atacă dreptul fundamental al cetățenilor de a alege și de a fi ales. În justiție au fost instituite practici periculoase și a crescut influența politică asupra judecătorilor și procurorilor, fenomen specific întregului aparat de stat.

Aducem mai jos doar câteva exemple ilustrative cu privire la starea justiției:

- 1) Contrar prevederilor Strategiei de Reformă a Sectorului Justiției (2011-2016), până în prezent nu a fost modificată Constituția Republicii Moldova pentru a spori independența judecătorilor. Modificările trebuiau să anuleze numirea inițială a judecătorilor pentru o perioadă de 5 ani, transformată deseori într-un test de loialitate față de sistem, și urma să fie modificată componența Consiliului Superior al Magistraturii pentru a-i spori independența și responsabilitatea. După modificarea Constituției urmau a fi efectuate o serie de modificări care ar exclude interesele de grup din Consiliul Superior al Magistraturii;
- 2) Contrar prevederilor Strategiei, nu a fost efectuată o reformă veritabilă a Curții Supreme de Justiție (CSJ). Nu a fost analizat rolul CSJ și competențele acesteia, și nu a fost îmbunătățit modul de numire a judecătorilor CSJ;
- 3) Chiar dacă în 2012 a fost modificată legea pentru a asigura numirea și promovarea judecătorilor în bază de merit, în practică, judecătorii au continuat să fie numiți și promovați fără criterii clare, majoritatea fiind numiți și promovați în baza discreției Consiliului Superior al Magistraturii;
- 4) Utilizarea pe larg în sistemul de justiție a practicilor de intimidare sau de excludere din sistem a avertizorilor de integritate, inclusiv a judecătorilor care vorbesc public despre problemele din justiție sau iau hotărâri incomode guvernării, inclusiv prin urmărirea penală a acestora;
- 5) Din 2016 observăm un fenomen fără precedent în sistemul judiciar din Republica Moldova - examinarea cazurilor de rezonanță cu ușile închise. Ședințele închise sunt atributul unei justiții inchizitoriale și dependente. Deși au existat numeroase declarații și apeluri publice de a stopa această practică, fenomenul continuă. Astfel de practici reduc și mai multe din încrederea cetățenilor în deciziile judecătorilor și creează dubii cu privire la independența actului de justiție;
- 6) Prin sistemul judecătoresc al Republicii Moldova au fost spălate peste 20 miliarde dolari SUA (cauza „landromat”). Deși Consiliul Superior al Magistraturii știa despre acest fenomen și a informat procuratura încă în anul 2012, de atunci acesta a promovat judecători implicați în spălarea de bani (4 din cei 16 învinuiți ulterior), iar Procuratura a anunțat despre urmărirea penală împotriva judecătorilor abia în septembrie 2016;
- 7) Din sistemul bancar al Republicii Moldova au fost sustrași circa 1,000,000,000 dolari SUA sau aproximativ 13% din PIB-ul țării. Autoritățile naționale competente cunoșteau despre aceste scheme

frauduloase, însă nu au făcut nimic sau insuficient pentru a preveni sustragerile. Peste patru ani, nici un leu din cei sustrași prin fraudă bancară nu a fost recuperat. Mai mult, principalul suspect al fraudei, care este condamnat de prima instanță la închisoare, nu este nici încarcerat și nici nu i-a fost confiscată averea, iar dosarul acestuia se tergiversează de ani de zile, ceea ce denotă practici neuniforme și selective de aplicare a justiției în Republica Moldova;

- 8) Mai mult, aplicarea unei justiții selective se observă cu privire la cazul în care este implicat fostul Primar al municipiului Chișinău, care a fost suspendat din funcție prin hotărâri judecătorești, dosarul căruia este pe rol în continuare, în disonanță cu practica judecătorească din alte dosare;
- 9) Și în final, ilustrativ este cazul fără precedent de anulare prin decizii judecătorești a rezultatelor alegerilor primarului din mun. Chișinău din mai-iunie 2018, câștigate de un lider al opoziției. Instanța de judecată a motivat decizia de anulare a rezultatelor alegerilor în baza unor presupuneri despre impactul a circa 250,000 de vizualizări pe rețeaua socială Facebook asupra a 12,643 de oameni care au votat pe 3 iunie 2018 (diferența dintre cei doi candidați electorali). Instanțele au ajuns la aceste concluzii ignorând principiile în materie electorală stabilite de Curtea Constituțională. Mai mult ca atât, pentru prima dată de la obținerea independenței Republicii Moldova, instanțele judecătorești de drept comun au interpretat îndemnul la vot în ziua alegerilor drept „agitație electorală”, ignorând totalmente practica precedentă și bunele practici internaționale în materie electorală. Decizia de invalidare a alegerilor a fost menținută de un complet condus de Președintele Curții Supreme de Justiție, numit în funcție la 3 mai 2018 de către actuala majoritate parlamentară.

Comunicatul de presă al Guvernului Republicii Moldova din 7 iulie 2018 menționează că Guvernul va rămâne ferm angajat pe calea europeană, singura direcție strategică viabilă pentru modernizarea țării.

În context, **reamintim că valorile fundamentale pe care este bazată Uniunea Europeană, împărtășite de toate statele membre, dar și asumate de Republica Moldova în cadrul Acordului de Asociere cu UE sunt: demnitatea umană, libertatea, democrația, egalitatea, statul de drept și drepturile omului.**

Astfel, solicităm Guvernării și tuturor autorităților Republicii Moldova să respecte aceste valori, să renunțe la practicile instituite în ultimii ani care contravin acestor valori și să asigure aplicarea acestor valori în viață în interesul cetățenilor Republicii Moldova.

Semnături:

**Centrul de Resurse Juridice din Moldova
Institutul pentru Politici și Reforme Europene
Asociația Presei Independente
Transparency International Moldova
IDIS „Viitorul”
Institutul de Instruire în Dezvoltare "Millenium"
Fundatia pentru dezvoltare
Asociația Internațională a Păstrătorilor Rîului Eco-TIRAS
Asociația Obștească BIOS
Expert-Grup
Asociația Terra-1530
Centrul de Politici și Reforme
Asociația pentru Politică Externă
Institutul de Politici Publice
Asociația pentru Guvernare Eficientă și Responsabilă
Fundatia pentru Educație și Dezvoltare
Fundatia Est-Europeană**

Centrul pentru Jurnalism Independent
Institutul Muncii
Asociația Femeilor Profesioniste și de Afaceri
Consiliul Național al Tineretului din Moldova
Mișcarea Ecologistă din Moldova
Asociația Națională a Trainerilor Europeni din Moldova
Centrul Internațional "La Strada"
Centrul Național de Mediu
Centrul Național al Romilor
Uniunea organizațiilor invalizilor din Moldova
Asociația de reabilitare a invalizilor din Moldova

(lista este deschisă pentru semnare)